

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın Sağlık Bakanı Kemal MEMİŞOĞLU tarafından Anayasa'nın 98'inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 96'ncı ve 99'uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Dr. Heval BOZDAĞ

Ağrı Milletvekili

Kamuoyuna yansıyan bir sosyal medya paylaşımında, Ağrı'da kadın hastalıkları ve doğum uzmanı olarak görev yapan bir hekimin, kendi kliniğinde "kadın sünneti" gerçekleştirdiğini belirten ifadeler kullandığı ve bu uygulamayı tanıttığı görülmüştür. Söz konusu paylaşım üzerine ilgili tabip odası tarafından disiplin süreçlerinin başlatıldığı kamuoyuna duyurulmuştur.

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ), “kadın sünnetini” (*Female Genital Mutilation – FGM*), kadın dış genital organlarının herhangi bir tıbbi gereklilik olmaksızın değiştirilmesi, kısmen ya da tamamen çıkarılması ya da başka biçimlerde zarar görmesine yol açan tüm girişimler olarak tanımlamaktadır. Bilimsel veriler, bu uygulamanın herhangi bir tedavi edici ya da koruyucu sağlık yararı sağlamadığını; buna karşılık kısa ve uzun dönemde kanama, enfeksiyon, kronik ağrı, idrar ve üreme sistemi sorunları, infertilite, gebelik ve doğum komplikasyonları, cinsel işlev bozuklukları ile ağır psikolojik sonuçlara, ruhsal travmalara neden olabildiğini ortaya koymaktadır.

“Kadın sünneti” yalnızca tıbbi sonuçları olan bir uygulama değildir. Aynı zamanda kadınların ve kız çocuklarının yaşam hakkını, sağlık hakkını, bedensel bütünlüğünü, cinsel ve üreme haklarını etkileyen; toplumsal cinsiyet eşitsizliğini yeniden üreten uygulamalardan biri olarak uluslararası insan hakları mekanizmalarının gündeminde yer almaktadır. Dünya Sağlık Örgütü ve Birleşmiş Milletler başta olmak üzere uluslararası sağlık ve insan hakları örgütleri “kadın sünnetini” kesin biçimde reddeder; insan haklarının ağır bir ihlali ve küresel çapta bir şiddet biçimi olarak kabul ederek, ortadan kaldırılması amacıyla küresel yasaklar ve eylem planları

yürütür ve ortadan kaldırılmasını devletlerin temel yükümlülüklerinden biri olarak değerlendirir.

Bilimsel temeli ve tıbbi gerekliliği bulunmayan, kadınların beden bütünlüğünü kalıcı biçimde etkileyen ve ciddi hak ihlallerine yol açan müdahalelerin sağlık hizmeti kisvesi altında sunulması ve normalleştirilmesi kabul edilemez. Hekimliğin temel etik ilkelerinden biri olan *primum non nocere* ("önce zarar verme!") ilkesi de; bilimsel gerekliliği bulunmayan, kişinin beden bütünlüğünü kalıcı biçimde etkileyen ve zarar verme potansiyeli taşıyan müdahalelerin hekimlik uygulaması olarak değerlendirilemeyeceğini ortaya koyar. Kamuoyuna yansıyan paylaşımın dikkat çeken yönlerinden biri de söz konusu uygulamanın bir sağlık hizmeti olarak tanıtılmasıdır. Sağlık hizmetlerinin sunumu ve tanıtımında bilimsel temeli bulunmayan veya toplum sağlığını olumsuz etkileyebilecek uygulamaların reklam veya tanıtım konusu yapılması ayrıca değerlendirilmeli; bu yönüyle olay yalnızca bireysel bir uygulama olarak değil; sağlık hizmetlerinin denetimi, sağlıkta reklam ilkeleri ve kamusal sağlık politikaları açısından da incelenmelidir.

Kadınların ve kız çocuklarının beden bütünlüğüne yönelik tıbbi gerekliliği bulunmayan müdahaleler, kadınların bedeni üzerindeki denetimi meşrulaştıran her türlü uygulama, toplumsal cinsiyet eşitsizliğini yeniden üreten yapısal şiddet biçimlerinden biridir. Kadınların bedensel özerkliğinin korunması, sağlık hakkının güvence altına alınması ve hekimlik mesleğinin bilimsel ve etik ilkeler doğrultusunda yürütülmesi Bakanlığınızın temel sorumlulukları arasındadır. Bu nedenle olayın münferit bir vaka olarak değil, kadın hakları, çocuk hakları, halk sağlığı, tıp etiği ve kamusal sağlık politikaları çerçevesinde bütüncül biçimde değerlendirilmesi gerekmektedir.

Türkiye; Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Sözleşme (CEDAW), Çocuk Haklarına Dair Sözleşme ve taraf olduğu diğer uluslararası insan hakları sözleşmeleri çerçevesinde kadınların ve çocukların zararlı uygulamalardan korunmasına yönelik gerekli önleyici ve denetleyici mekanizmaları oluşturmakla yükümlüdür. Bu kapsamda kamuoyuna yansıyan bu durumun tüm yönleriyle incelenmesi; idari, disiplin ve diğer hukuki süreçlerin etkin biçimde yürütülmesi, benzeri uygulamaların önlenmesine yönelik politikaların açıklığa kavuşturulması ve kamuoyunun doğru biçimde bilgilendirilmesi büyük önem taşımaktadır.

Bu bağlamda;

1. Kamuoyuna yansıyan ve bir kadın hastalıkları ve doğum uzmanının kendi kliniğinde "kadın sünneti" uyguladığına ve bunu sosyal medya üzerinden tanıtmasına ilişkin Bakanlığınız tarafından ilgili hekim ve klinik hakkında herhangi bir inceleme veya idari soruşturma başlatılmış mıdır?
2. İlgili klinik ve hekim hakkında il sağlık müdürlüğü veya Bakanlığınız tarafından herhangi bir denetim gerçekleştirilmiş midir? Gerçekleştirilmiş ise tespit edilen bulgular nelerdir? İlgili klinikte bu şekilde gerçekleştirilen operasyon/işlem sayısı tespit edilmiş midir? İlgili işlemler sırasında görev alan sağlık çalışanları hakkında herhangi bir işlem başlatılmış mıdır?
3. Bakanlığınıza "kadın sünneti" uygulandığına veya bu uygulamanın sağlık kuruluşlarında gerçekleştirildiğine ilişkin kaç ihbar ya da şikâyet ulaşmıştır? Bunlardan kaç hakkında idari soruşturma yürütülmüş, kaç yaptırımla sonuçlanmıştır? İlgili hekim hakkında daha önce yapılan herhangi bir ihbar ya da şikâyet var mıdır?
4. Sosyal medya platformları, internet siteleri ve diğer dijital mecralarda "kadın sünneti" ya da bilimsel dayanağı bulunmayan benzeri uygulamaların sağlık hizmeti olarak tanıtılmasının önlenmesine yönelik Bakanlığınızın yürüttüğü düzenli bir izleme ve denetim mekanizması bulunmakta mıdır? Varsa neden işletilmemektedir?
5. "Kadın sünneti" riski altında bulunan kadınlar ve kız çocuklarının erken tespiti, korunması, danışmanlık hizmetlerine erişimi ve uygun sağlık hizmetlerine yönlendirilmesine ilişkin Bakanlığınız bünyesinde yürütülen özel bir program veya izlem mekanizması bulunmakta mıdır?
6. Bakanlığınız, "kadın sünnetinin" hiçbir koşulda tıbbi bir uygulama olarak değerlendirilemeyeceğine ilişkin kamuoyuna yönelik açık ve bağlayıcı bir bilgilendirme veya genelge yayımlamayı planlamakta mıdır?
7. Bakanlığınız, "kadın sünnetine" ilişkin açık ve özel bir yasal düzenleme veya idari düzenleme ihtiyacı bulunduğunu değerlendirmekte midir? Bu konuda Adalet Bakanlığı ve ilgili kurumlarla ortak yürütülen herhangi bir mevzuat çalışması olacak mıdır?